

78 De naamgeving op talig niveau, commissie Dans, heeft in elk geval gezorgd voor een unieke invulling van het begrip ‘dans’ op beleidsniveau: dans was geen ballet, dans gold enkel als alle vormen van hedendaagse dans. Ondertussen heeft deze betekenisverenging zich tegen zichzelf gekeerd en vormt ze een serieuze belemmering voor de toenaderingsgedachte: in een publieke toespraak tijdens een studiedag van het VTI maakt ballet geen deel meer uit van dans en ook niet van dansgeschiedenis in Vlaanderen. Een kluit voor historiografisch onderzoek. Overigens waagden enkele deelnemers zich tijdens *Dinsdag Dansdag* aan een neurolinguïstische oefening waarin de theatersector vertegenwoordigd wordt door een Vlaams Dans Instituut, maar dit terzijde.

Discursieve ruimte

Een tweede voorval: een avond in de grote zaal van het Kaaitheter. Er gaat meewarig gegniffel door het publiek als ballerina Véronique Doisneau mét spitzen op het podium verschijnt in de gelijknamige voorstelling van Jérôme Bel. Een klein kwartier later lijkt de neerbuigende stemming verdwenen. Aan het einde van de voorstelling mag Doisneau met een welgemeend applaus afscheid nemen van wat haar laatste voorstelling was als *sujet* van het ballet van de Parijse Opéra.

De initiële reactie in de zaal lijkt te illustreren hoe moeilijk ballet als artistieke discipline ligt bij een ‘hedendaags’ publiek, zelfs al is die verpakt in een conceptuele jas. De stemmingsomslag levert dan weer meer dan een sprankje hoop. De combinatie van uitstraling, métier en het reflexieve format van de voorstelling vindt blijkbaar toch een weg. Toegegeven, dit voorbeeld is mijn allerindividueelste perceptie van een sfeer. Toch wil ik die meegeven voor wat ze waard is en ze bovendien koppelen aan wat Rudi Laermans en Pascal Gielen eerder al besloten toen ze de rol van reflectie en kritiek over dans in Vlaanderen onder de loep namen. Zij legden een verband tussen de negatieve beeldvorming over ballet en de aanvankelijke lacune in de theoretische ondersteuning van wat hedendaagse dans in Vlaanderen voorstelde. Om die lacune op te vullen, zo stelden zij, werd compensatie gezocht in een moreel geladen discours in die media die de nieuwkomers steunden. Hedendaagse dans werd vereenzelvigd met oprechtheid, natuurlijkheid, authenticiteit, terwijl ballet stond voor alles wat oubollig, oppervlakkig, commercieel en leeg was. In Vlaanderen lijkt het er intussen een beetje op dat er in het discours rond dans alleen plaats is voor de poëtica van hedendaagse dans: ballet valt buiten de ontologische boot. En dat heeft op zijn beurt een invloed op de beeldvorming bij een breder publiek. De toonzetting over ballet geeft de sterke positie aan in de discursieve ruimte van hedendaagse dans in Vlaanderen en is bijna een omkering van wat André Lepecki beschrijft in *Exhausting Dance: Performance and the Politics of Movement*. Lepecki vertrekt er van een situatie waar net het traditionele beeld overheerst van wat dans moet voorstellen. Ook hij refereert aan concrete situaties. De eerste is de ergernis

van de *New York Times* recensente, Ana Kisselgoff, over het soort niet-dans dat ze te zien kreeg in een voorbij seizoen. Verder is er het verslag in *The Irish Times* over een rechtszaak tegen een dans- en performancefestival in Dublin, aangespannen door een toeschouwer die zich bekocht voelde omdat hij niet kreeg wat hij verwachtte van dans, namelijk ‘*people moving rhythmically, jumping up and down, usually to music but not always.*’ Toevallig was de aanklacht ook gericht tegen een voorstelling van Jérôme Bel. Lepecki wil met deze voorbeelden aantonen hoe belangrijk de discursieve ruimte is voor de ontologie van dans; voor het bepalen van wat dans wel of niet mag zijn en de verwachtingen die gecreëerd worden bij het publiek.

In Vlaanderen hebben beleid, historische wendingen, discours, beeldvorming en (gebrek aan) historisch perspectief er voor gezorgd dat voor sommigen dans stopt bij ballet. Er is dans en veel verder, ginder op het eiland, is er ballet. ‘Het’ ballet. Op een eiland van tutu’s, spitzen, prinses en doornroosjes. Een eiland van overvloed waar ezels goud balken. Kitsch waar je haar overeind van gaat staan en tolerantie naar waakstand schakelt. Het zou mooi zijn, moest er met een hechter dansveld als inzet, plaats gemaakt worden voor nieuwe verhoudingen. Om het dansveld in Bourdieusiaanse zin te beschouwen als een ruimte van mogelijkheden, een ruimte in transformatie waar de posities van actoren kunnen gezien worden in het licht van heden én verleden. Voor socioloog Pierre Bourdieu was kritische reflectie een essentieel instrument voor transformatie en lang vóór hem sloeg Aristoteles die tragedies het hoogst aan waarin een plotselinge omslag (*peripeveia*) hand in hand ging met herkenning (*ajgnagnwvristi*).

Gronden voor éénstemmigheid Zijn er ondanks verschillen en twijfels gronden te vinden voor nieuwe verhoudingen in het dansveld?

Gelaagde wereldbeelden

De wereld van verschil die ballet en hedendaagse dans voor sommigen is – ballet als emanatie van de onwankelbare euclidesiaanse ruimte en hedendaagse dans als veruitwendiging van het fractale denken uit de deeltjes- en chaostheorie – kan ook een meerwaarde betekenen. Ballet kan een landvast zijn voor de eindeloze veelheid van hedendaagse dans waar beweging opgedeeld wordt tot de grens van niet-bewegen, waar het lichaam drager is van fragmentatie of kan verdwijnen in een virtuele wereld van beweging zonder lichaam, waar belichaamde versplintering niet alleen vervat is in het postmoderne, performatieve (dans)lichaam maar ook uitdijt naar werkvormen en structuren eromheen. Ballet als landvast, ook naar een breed publiek, naar dansgeschiedenis of nog: ballet als humus.

In de dansopleidingen is een gelaagde orde al langer gemeengoed: PARTS heeft resoluut gekozen voor ballettechniek als bouwsteen in de opleiding, net vanwege ‘*its architecture and its great consistency*’, aldus het curriculum. Ook in het Hoger Instituut voor Dans in Lier (HID) staat ballet op het programma. Omgekeerd krijgt elke leer-